

VČELKA

časopis pre školskú mládež.

Ročník V.

Turč. Sv. Martin, 15. nov. 1883.

Číslo II.

Obrázok z Afriky.

Podáva C. Gallay.

Sem sa okolo mňa, malí poslucháči moji, pobesedujeme si, čo len na chvilku o tej horúcej — teraz už cele morom otočenej — čiastke sveta, ktorú voláme Afrikou. Či počuli ste snáď už niečo o nej? Je vám to tam cele inakší svet jako u nás! Inakší ľudia, inakšie zvieratá, inakšie plodiny, všetko — ale všetko! V lete horúčosť do nevydržania; slnce páli, jako by chcelo tú zem už upiecť, a div skutočne, že páliivosťou nepodusi sa to tam všetko. Marne pomýšľali by ste v noci na spanie, iste by vás zobudily žaby svojím neslýchaným škrekom. No a ešte väčšmi než tieto znepokojujú spiacich jedovaté komáre. — Zima záleží v tom, že po niekoľko týždňov takmer bez prestania prší. A jako prší! Len sa leje, a darmo by sme chceli prirovnať i len z ďaleka naše privaly ku týmto búrkam, sprevádzaným blískaním a hrmením, o jakých u nás nemáme ani zdania. Ťažké čierne mračna nakopí sa jedno na druhé, tak že zatônia oblohu, a tento obraz už postačuje úplne, aby zachvel sa pred ním každý smrteľník. Zrazu zbúri sa víchor, a už borí, trhá, ničí všetko, čo mu v ceste stojí; v to zrachotí hrom, blesk stíha blesk, že až oči slepí, zem duní, dážď sa zpusť jako cievami, a zdá sa, jako by nebo viedlo so zemou boj na život a na smrť! Trasúce sa vtáča složí hlávku pod krídlo a pritulí sa k vetvi; poplašená šelma nezná kam sa púť a behá sem i tam, a ustrnutý nad tou hrúzou človek utiahne sa niekde do kúta, keďže podarilo sa mu v tom zmatku najst aspoň jako-tak bezpečný útulok. — V okamžení na to vyjasní sa, blankyť je zase čistý jako rybíe oko, a nenašiel bys' na ňom obláčka ani za dukát. Všetko stvorenie jako by sa bolo znovu zrodilo. Vtáctvo zpusť

154
vo vrcholcoch pyšných paliem veľkolepú hymnu k oslave Všemohúceho; zverstvo živiace sa bylinnou potravou rozpáchne sa po nepriehladných, znovu omladených stepách; dravci číhajú v zákutí na istú korisť, a obrovský had vylezie zo svojej skríše, aby si pohovel zase na teplom slniečku. — Tak rýchla zmena počasia je možná jedine v Afrike.

O vzdelanosti tamojších národov nemôže byť takrečeno ani reči. Táto viac-menej obmedzená je na malú známosť niektorých remesiel, roľníctva — rozumie sa na veľmi nízkom stupni stojacieho, a kupectva so slonovinou, kožušinami a tým podobných zväčša surových obchodných článkov.

A čo, keby sme sa podívali ešte na ich náboženstvo, ich mravy a obyčaje? Pomimo pomerne nepatrnej čiastky, mohamedánov a skromného počtu kresťanov, priznávajú sa všetci k fetišu, majú hadov, hyeny, rieky, slnce, mesiac, oheň atď. za bohov a jím aj životy ľudské v obeť prinášajú. Mnohí z nich ku príkladu: samojedi, živia sa práve i ľudským mäsom.

Stávajú sa pády, že po smrti kráľovej často i za rok vraždia ľudí, aby vraj — krvou týchto smierili svojich bohov. Na iných miestach nástupca zomrelého kráľa na stá a stá slúžobníctva s mŕtvolou kráľovou do strašnej studne pohádza, jako aj všetkých tých, ktorých noví sluhovia za tri dni na uliciach alebo kdekolvek popadnú. Inde je zase ten zvyk, že zomrelého kráľa upália so všetkým slúžobníctvom a sto a sto jeho ženami, a každého čaká podobný osud, ktorý v deň pohrebu príde jím pod ruky.

Rozumie sa samo sebou, že v taký čas, každý, komu na živote záleží, všemožne ukrýva sa, aby neprišiel pod moc týmto tyranom.

Niekde nemilosrdne vraždia matky svoje deti, ak že sa i len s najnepatrnejšou chybou narodily.

Silnejší napadá slabšieho. Jeden kmen vrhá sa na druhý, bez opovedania války, a zajatých predáva potom čo otrokov neľudským priekupcom, za liehové nápoje, nože, sklenené pátricky a tým podobné maličkosti. Mnohý kráľ africký, jestli zapáči sa mu nejaká bliskavá vec a nemá peňazí, je vstave vlastným dieťaťom otáznu vec zaplatiť.

Jako tedy vidíte, vyzerá to veľmi smutne so vzdelanosťou v Afrike.

Aby ste si však aspoň jaký taký pochop utvorili o smutnom osude otrokov tamojších, rozpoviem vám v krátkosti niektoré výstupy z Mohameda Aliho zlopestnej honby na otrokov.

Jako u nás zvyknú prevádzať sa pohony na divú zver, tak usporadoval tento egyptský ukrutník pravidelne každoročné honby na otrokov. Povážte si, keď len tento do roku 1839 nachytal ich, vraj, do 70.000.

Celá výprava na taký pohon pozostávala z jedného alebo dvoch tisíc pechoty, 4—800 Beduínov na koňoch, ozbrojených flintami a pištolami, 3—500 jazdcov na velblúdoch, ktorí mali štíty a kopie, a mimo toho ešte 1000 peších s ľahkými štíty a kopiami. Je vám to vraj niečo hrozného vidieť týchto nahých — len na bedrách ľahkou bavlnenou látkou opásaných — divochov, keď ženú útokom na niektorú osadu. Keď sú velblúdy v najprudšom behu, zavznie z tisíc a tisíc hrdiel, jakoby na povel, strašný výkrik, povetrím vlajúce rozpustené vlasy Beduínov zakrývajú takmer úplne nahé jich telo, a pred hviždaním kopíj a lomozom štítov zhrozil by sa i ten najsrdnatejší človek.

Keď sú už hotoví s prípravami, vydajú sa na honbu. Hneď jako prídu ku prvým horám, žiadajú od obyvateľstva istý počet otrokov. Jestli že jich dostanú podobrotky, idú svojou cestou ďalej, najviac že, jestli by jím bola vyšla asnáď potrava, poberú čo kde zachytia, lebo všetko považujú za majetok panovníkov. Ktorá však osada má dobré polozenie, že ku príkladu, na neprístupných strániach alebo vysokých horách leží, to hotoví sú obyvatelia brániť svoju svobodu do poslednej kvapky krvi.

V takomto páde jazda a kopijníci obtočia horu a pechota chystá sa k útoku.

Najskôr striela sa z diel. Desná strelba tá nastraší murínov, pozdejšie však privyknú na ňu a práve ona dráždi jich k najtuhšiemu odporu. Všetky cesty do osady zatarasia drevom a kamením, dobytok zaženú do hôr, zaopatria sa vodou na niekoľko dní, ponevadž zriedka kedy majú vnútri osady nejaký prameň, jedným slovom nič nezameškajú urobiť, čo vyžaduje sa k trvalému odporu. Mužovia kopijami ozbrojení obsadia každý vchod do osady, áno mnohokrát i ženy a deti súčastnia sa odporu. Kopie svoje namáčajú do jedu, ktorý vyzerá asi jako sadlé mlieko; dorábajú ho z jakési byliny a každý ho má v nádobe vedľa seba. Keď zahrní bubon, to je znak, že započal sa útok a nastal bôj na oboch stranách. Tisíce a tisíce kopíj a ohromných kamení letí na útočníkov, kde chceš, tam vidíš ukrytého murína, ktorý strieha na okamženie, až nepriateľ sa priblíži a on ostrým svojej kopije bude ho môcť prehnať.

Obyčajne však i ten najzmužilejší odpor zlomí sa alebo na divej odvážnosti vojakov, alebo príjde tá najhroznejšia okolnosť, ktorá i tie najkrajšie jich nádeje na osvobodenie zmariť. Jestli totiž obleženie trvá pár dní, vyjde obleženým voda, a vtedy nič není strašnejšieho nežli stav týchto nešťastníkov. Z jednej strany hrúza, že upadnú do rúk tyranov, z druhej zase istá smrť privodí jich k zúfalstvu. Deti plačú, dobytok ručí a behá nepokojný, ba na tretí deň stáva sa už tak nebezpečným,

že ho musia zabíjať. Ľudia zúfane zápasia so smrťou a hľadajú všetky možné prostriedky ku zachráneniu. Ale všetko darmo, lebo neludskí honci všetkú možnú ostražitosť vyvinú, aby jim úboha obeť neunikla. A teraz ešte len nasleduje strašné jich zúrenie. Starcov, nemocných, ženy vraždia nemilosrdne, ba i nemluvňatá trhajú z náruč nešťastných matiek a napichajú jich na kopije. Často stáva sa, že keď vidí murín, čo čaká ho, sám si odoberá život; ba mnohokrát otec žene a deťom a naposledy sebe poprerezáva bruchá, aby len za živa do rúk nepriateľom sa nedostali.

Jestli však polozenie niektorej osady tak výhodné je, že vojsko naskrze nedôveruje si ju dobyť, v tom páde obyčajne chytá sa lsti.

Takto pomohol si i Kursid paša, Belled-sudanský gubernátor, keď jeho vojsko na úteku na jednu horu v krajine Šeluku bolo odrazené. Po tri dni totiž ostal so svojím vojskom pokojne ležať na úpätí hory; potom ale vyslal jedného vojaka do osady s tým odkazom, aby mu poslali 400 mís s potravou, lebo že je v hroznej biede postavené jeho vojsko; spolu mal jich vojak i ubezpečiť, že jím zo strany Kursida už naskrze žiadno nebezpečenstvo nehrozí, keďže hneď po obdržaní žiadanej potravy, opustí jich kraj.

Ubohým černochoom pravda ani zďaleka nenapadlo, že by to mal byť podvod, a zo samej sústrasti okamžite vyplnili jeho žiadosť. Len keď už všetky misy pokládli na zem, a vojsko na dané znamenie jich pochytilo, videli, že boli nehanebne oklamaní.

Strach černochov pred týmito ukrutnosťami je nesmierny. Mnohokrát ukryjú sa pred nimi do dier a jaskýň, kde niekedy za úplný týždeň o hlade a smäde bývajú. Ale i z týchto tajných úkrytov jich neludskí mučiteľia vyhánajú. A jakým spôsobom! Do otvorov jaskýň, v ktorých myslia, že budú skovaní muríni — nahádzu rážda, sirky a nalejú smoly, to potom zapália, a ten dym ženú dnu, tak že ubohým obeťam nezbýva iné, ako alebo vypstť, alebo tamdnu biedne zahynúť!

Jestli že podarilo sa jím zmocniť sa za živa obeť, to odvedú jich v putách do leženia; jich chatrče ale olúpia zo všetkého, tak že tým, ktorí sa nejakým divným riadením božím boli zachránili, neostane ani len čo by na raz vzali do úst.

Vidí-li niektorá osada, že presile vojska nemožno odolať, slúbi dobrovoľne žiadaný počet otrokov. A keby ste to videli, keď jich vyberajú! Hrozné výjavy sú to, nad ktorými by iste muselo zaplakať každé ľudské srdce!

Tu lúči sa brat so sestrou, syn so starými rodičmi, rodinou, priateľmi, lúči sa so svobodnou vlasťou, v nejž v stredu svojich milých prežil toľko krásnych okamžiení, lúči sa vôbec so všetkým čo volal žitím!